

PÕHIVAJADUSED JA KLIIMAKRIIS

Kõigil inimestel on põhivajadused, näiteks toit, vesi, peavari ja arstiabi. Kuidas mõjutab kliimakriis maailma lõunapoolkeral asuvate põllumeeste võimalusi oma põhivajadusi katta? Selles tunnikavas õpivad õpilased, miks kakaokasvatajate hea sissetulek on oluline selleks, et nad tuleksid toime väljakutsetega, mida kliimakriis kaasa toob. Õppetükk on mõeldud alates 10-aastastele õpilastele.

ÕPIEESMÄRGID

- õpilased oskavad kirjeldada kliimakriisi tagajärgi;
- õpilased oskavad analüüsida, kuidas kliimakriis mõjutab maailma teistes piirkondades asuvate põllumeeste põhivajadusi;
- õpilased mõistavad, et põllumeeste kõrgem sissetulek on oluline selleks, et nad suudaksid toime tulla kliimakriisi tagajärgedega.

VAJALIKUD VAHENDID

- 12 tahtmiste ja vajaduste kaarti (üks komplekt 3–4 liikmelise grupi kohta);
- 1 või 2 komplekti kliimakriisi kaarte (et jätkuks 1 kaart kahe õpilase kohta);
- tunni PowerPoint;
- aeg: 45 minutit.

VARASEMAD TEADMISED

Tegemist on teise õppetükiga „Põhivajaduste“ sarjas. Õpilased peaksid enne selle õppetüki juurde asumist lõpetama „Põhivajaduste“ 1. tunni. Kordamine aitab õpilastel eelnevalt õpitu meelde tuletada.

Sorteerimine: tahtmised ja vajadused (10 minutit)

- Tuleta õpilastele meelde, et rääkisite kõikide inimeste põhivajadustest.
- Jaga õpilased 3–4 liikmelistesse gruppidesse ja anna neile tahtmiste ja vajaduste kaardid.
- Lase õpilastel jaotada kaardid kahte kategooriasse: **tahtmised ja vajadused**.
- Õpilased peaksid suutma selle ülesande kiiresti lõpetada, kui on eelmise tunni käigus seda juba teinud.
- Tagasisidestage ühiselt õigeid ja valesid vastuseid. Arutage vastakate arvamuste üle.
- Palu igal rühmal vajaduste kaardid alles jätta ja tahtmiste kaardid kõrvale panna. Täna õppetüki ajal viimaseid vaja ei lähe.

SISSEJUHATAV TEGEVUS

Sissejuhatav tegevus tutvustab kliimakriisi teemat ja aitab õpilastel läbi mõelda, kuidas see mõjutab inimeste põhivajadusi. (5 minutit.)

- Selgita lastele, et on olemas tervet maailma mõjutav probleem, mis-
tõttu Thérèse'i suguste kakaokasvatajate põhivajaduste rahuldamine
on ohus. Seda nimetatakse **kliimakriisiks**.
- Näita tahvlil esitluse esimest slaidi, millel on küsimus: „Mida teate klii-
makriisi kohta?“ Anna lastele 5 minutit, et selle küsimuse üle paarides
või väikestes rühmades arutleda.
- Anna klassile tagasisidet ja kirjuta mõned vastused tahvlile.

PÕHITEGEVUS 1. OSA Kliimakriisi mõju

Näita lastele PowerPointi esitlust ja arutlege selle üle, et õppida, mis on
kliimakriis ja kuidas see mõjutab kakaokasvatajaid. Iga tagajärje aruta-
misel palu lastel mõelda, kuidas see mõjutaks põllumeeste põhivajadusi,
nt tervislikku toitu, puhast vett, peavarju, riideid, haridust, arstiabi (10
minutit).

Slaid	Stsenaarium
1. slaid	Kliimakriis Kas teadsid, et maakera on umbes 1,2–1,6 kraad soojem, kui 100 aastat tagasi? See ei tundu palju, kuid see mõjutab planeedi õrnu süsteeme väga palju ja võib põhjustada äärmuslikke ja prognoosimatuid ilmastikutingimusi. Maakera temperatuur üha tõuseb. Mõnda riiki mõjutab kiimakriis rohkem kui teisi. Maailma lõunapoolsete riikide põllumehi ja töölisi mõjutab kliimakriis juba praegu väga tõsiselt. Vaatame lähemalt paari probleemi, millega kakaokasvatajad peavad kliimakriisi tõttu praegu toime tulema.
2. slaid	Põuad Kliimakriis põhjustab põudu. Põuad juhtuvad siis, kui kuum ilm on kestnud nädalaid ja vihma pole sadanud. See valmistab põllumeestele tõsist muret, sest nad sõltuvad kasvatatavatest põllukultuuridest. Saak vajab kasvamiseks vett. Veeta taimed surevad. Põud tähendab, et kakaokasvatajad ei suuda sama palju kakaod kasvatada kui varem. <i>Kuidas see võib mõjutada põllumeeste põhivaja- dusi?</i>
3. slaid	Üleujutused Kliimakriis põhjustab üleujutusi. Üleujutusi põhjustavad suured vihmajärg. Ka mere ääres asuvad piirkonnad on meretaseme tõusu tõttu ohus. Meretase tõuseb, sest maailma poolustel olev jää on sulamas ja maakera on soojenemas. Üleujutused võivad olla väga ohtlikud ning rikkuda inimeste kodud ja põllu- maad. Kakaokasvatajate puhul võib üleujutus rikkuda kakaosaagi. <i>Kuidas see võib mõjutada põllumeeste põhivajadusi?</i>

4. slaid	Taimehaigused Kliimakriis tähendab, et taimehaigused on muutumas järjest tavalisemaks. Terve kakaokaun on kollane või punane, kuid kakaopuu haigus võib muuta kakaokaunad mustaks või pruuniks. See taimehaigus on äärmiselt nakkav ning otsene kokkupuude musta kauna ja tervete kaunade vahel aitab haigusel levida. See haigus tapab ühe kümnest kakaopuust terves maailmas. <i>Kuidas see võib mõjutada põllumeeste põhivajadusi?</i>
5. slaid	Äärmuslikud ilmastikutingimused Kliimakriis põhjustab ilmastikumustrite muutusi. Kakaokasvatajatele tähendab see, et ootamatult võib esineda tõsiseid vihmasadusid. Sellel on suur mõju kakaokasvatusele ja võib saagi rikkuda. <i>Kuidas see võib mõjutada põllumeeste põhivajadusi?</i>
6. slaid	Kasvav temperatuur Kliimakriis tähendab, et maailma temperatuur jätkab tõusmist. Kasvav temperatuur põhjustab kuuma ja kuiva ilma ning veepuudust. Tõusev temperatuur võib viia põudade ja/või üleujutusteni. <i>Kas mäletad, kuidas põuad ja üleujutused mõjutavad kakaoistandusi? Kuidas see võib mõjutada põllumeeste põhivajadusi?</i>
7. slaid	Bioloogilise mitmekesisuse kadu Kliimakriis põhjustab bioloogilise mitmekesisuse kadu. „Bioloogiline mitmekesisus“ on väljend, mis kirjeldab maakeral elavate elusolendite liikide rikkust (näiteks taimed ja loomad). Planeedi tõusev temperatuur muudab metsiku looduse elupaiku ja võib viia liikide väljasuremiseni. Väiksem bioloogiline mitmekesisus tähendab, et haigused muutuvad tavalisemaks ja mitmekesine toitumine keerulisemaks. <i>Kuidas see võib mõjutada põllumeeste põhivajadusi?</i> Fairtrade'i kakaokasvatajad, nagu näiteks Ngoleagorbu kakaokasvatajad, kohandavad oma kasvatusmeetodeid, et kaitsta ümbritsevaid loomi ja taimi.

PÕHITEGEVUS

2. OSA

Kriis minu kakaoistanduses

See tegevus aitab õpilastel õpitu seostada ja ärgitab neid mõtlema sellele, kuidas kliimakriis võib mõjutada põllumeeste põhivajadusi. (15 minutit)

- Selgita, et iga paar vastutab oma kakaoistanduse eest. Istandust on kohe tabamas üks õpitud kliimakriisi põhjustatud probleemidest. Anna igale rühmale üks kliimakriisi kaart.
- Probleemi tekkides anna lastele aega (soovitavalt 15 minutit), et vastata kaheksandal slaidil olevatele küsimustele. Kui nad soovivad, siis võivad kasutada arvuteid või telefone, et probleemi uurida. Rühmad saavad esitleda oma vastuseid tunni lõpus kõne või plakatina.

Mis on teie probleem?

Kuidas see probleem mõjutab teie istandust?

Kas see mõjutab teie põhivajadusi?

ARUTELU

Lõpeta õppetükk õpilaste ettekannetega, aruteluga ja õpetliku looga. (10 minutit)

- Anna rühmadele võimalus klassile oma vastuseid esitleda. Mis oli rühmadel ühist? Millisel viisil võiksid kakaokasvatajad probleemidega toime tulla? Kas neil on selleks raha vaja?
- Selgita õpilastele, et miljonid põllumehed seisavad juba praegu kliimakriisi tagajärgedega silmitsi. Tuleta õpilastele meelde, et kakao-kasvataja keskmine sissetulek on 74 penni ehk u 86 senti päevas. Põllumeestel on vaevu piisavalt raha oma põhivajaduste katmiseks, rääkimata kliimakriisi tekitatud šokkidest. Põllumehed vajavad suuremat sissetulekut, et kliimakriisi kontekstis ellu jääda. Fairtrade'i valimine on üks viis, kuidas tagada põllumeestele suurem sissetulek.
- **Valikuline:** lõpeta õppetund põllumehe looga "[Kliima, Fairtrade ja sina](#)" [õppevahendite komplektist](#) (inglise keeles), et näidata, kuidas Fairtrade toetab põllumehi kliimakriisi probleemidega toimetulekul.

